

USNESENÍ

Zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodl ve složení: předseda JUDr. Michal Mazanec a soudci JUDr. Roman Fiala, JUDr. Pavel Pavlík, JUDr. Karel Podolka, JUDr. Petr Příhoda a JUDr. Marie Žišková, o návrhu Okresního soudu v Rokycanech na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi Okresním soudem v Rokycanech a Krajským soudem v Plzni, za další účasti žalobců a) V. S., b) M. S., c) L. G., zastoupených JUDr. Julií Šindelářovou, advokátkou se sídlem v Plzni, Sedláčkova 28, 301 00, a žalovaných 1) V. H., 2) M. H., zastoupených Mgr. Jaroslavem Smilem, advokátem se sídlem v Plzni, Františkánská 7, 301 12, o omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene rozhodnutím správního orgánu, ve věci vedené u Okresního soudu v Rokycanech pod sp. zn. 5 C 55/2003,

t a k t o :

I. Příslušný vydat rozhodnutí ve věci žaloby proti rozhodnutí bývalého Okresního úřadu v Rokycanech ze dne 5. 12. 2002, čj. RRR 733/2002, o omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene rozhodnutím správního orgánu, je soud ve správním soudnictví.

II. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 2. 2003, čj. 30 Ca 307/2002-13, se zrušuje.

O d ů v o d n ě n í :

Podáním doručeným Nejvyššímu správnímu soudu dne 29. 3. 2006 navrhl Okresní soud v Rokycanech, aby zvláštní senát rozhodl ve sporu o věcnou příslušnost, vzniklém ve smyslu § 1 odst. 1 písm. b) zákona č. 131/2002 Sb. (v dalším textu „kompetenční spor“) mezi ním a Krajským soudem v Plzni ve věci vedené u Okresního soudu v Rokycanech pod sp. zn. 5 C 55/2003.

Z předložených spisů vyplynuly tyto pro rozhodnutí podstatné skutečnosti:

Rozhodnutím bývalého Okresního úřadu v Rokycanech, referátu regionálního rozvoje, jehož právním nástupcem je Krajský úřad Plzeňského kraje (dále jen „správní orgán“), ze dne 5. 12. 2002, čj. RRR 733/2002, bylo zamítnuto odvolání V. a M. S. a L. G. (dále jen „žalobci“) a potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu ve Zbirohu, odboru výstavby a životního prostředí, ze dne 16. 9. 2002, čj. Výst. 479/02, kterým byly zamítnuty námítky žalobců proti návrhu žalovaných na vyvlastnění části pozemku parc. č. 605 v k. ú. Z. a části pozemku parc. č. 600/13 v k. ú. Z. nebo na omezení vlastnického práva žalobců k předmětným pozemkům za účelem zřízení práva chůze a jízdy formou věcného břemene.

Žalobci napadli rozhodnutí odvolacího správního orgánu žalobou ve správním soudnictví, o níž rozhodl Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 11. 2. 2003, čj. 30 Ca 307/2002-13, tak, že žalobu odmítl podle § 46 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve spojení s § 68 písm. b) s. ř. s., neboť rozhodování o omezení vlastnického práva k nemovitostem zřízením věcného břemene je věcí vyplývající

z občanskoprávních vztahů. Zároveň poučil žalobce o tom, že ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci usnesení mohou podat žalobu v téže věci podle části páté o. s. ř. k Okresnímu soudu v Rokycanech.

Žalobci v souladu s poučením podali příslušnou žalobu u Okresního soudu v Rokycanech, kde je věc vedena pod sp. zn. 5 C 55/2003, a domáhali se vydání rozsudku, jímž by soud návrh žalovaných na vyvlastnění části pozemku parc. č. 605 v k. ú. Z. a části pozemku parc. č. 600/13 v k. ú. Z. nebo na omezení vlastnického práva žalobců k předmětným pozemkům za účelem zřízení práva chůze a jízdy formou věcného břemene zamítl.

Okresní soud v Rokycanech poté podal zvláštnímu senátu v úvodu označený návrh. Popřel svoji příslušnost a navrhl, aby zvláštní senát rozhodl, že příslušný k rozhodnutí je Krajský soud v Plzni jako soud ve správním soudnictví.

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi Okresním soudem v Rokycanech a Krajským soudem v Plzni vycházel zvláštní senát z těchto úvah:

Po 1. 1. 2003 se otázka o povaze rozhodnutí o nuceném omezení vlastnického práva – a tedy o tom, zda má takové rozhodnutí přezkoumávat soud ve správním soudnictví, nebo zda je ve věci příslušný soud v občanském soudním řízení podle části páté občanského soudního řádu – stala častým předmětem rozhodování soudů. Opakovaně se k věci vyjádřil i Nejvyšší správní soud, a to zejména v souvislosti se zřízením věcného břemene podle § 91 odst. 3 zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně některých dalších zákonů, a podle § 17 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. Nejvyšší správní soud zpočátku zdůrazňoval (stejně jako krajské soudy rozhodující ve správním soudnictví) skutečnost, že rozhodnutí o nuceném omezení vlastnického práva zasahuje do soukromého práva vlastníka (tedy do práva vlastnického). Jako rozhodnutí v soukromoprávní věci proto podle tehdejší judikatury Nejvyššího správního soudu nepodléhalo přezkumu ve správním soudnictví, nýbrž o něm náleželo rozhodovat soudu v občanském soudním řízení.

Tento názor však byl překonán rozhodnutím rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, čj. 4 As 47/2003-50, s jehož závěry se zvláštní senát ztotožňuje. Z jeho obsáhlého odůvodnění je nutno uvést následující úvahy:

Rozhodnutí správního orgánu o vyvlastnění, popř. o zřízení věcného břemene, nepochybně zasahuje do vlastnického práva; to, že vlastnické právo je právem soukromým, však současně neznamená, že by i rozhodování o jakémkoli zásahu do tohoto práva mělo tutéž povahu. K omezení či k zániku vlastnického práva totiž může dojít jak na základě soukromoprávního titulu (nájemní smlouva, kupní smlouva), tak titulu veřejnoprávního (nařízení nezbytných úprav na stavbě, daňová exekuce). Pro určení toho, zda se určitá věc bude projednávat a rozhodovat v civilním nebo ve správním soudnictví, je rozhodující soukromoprávní nebo veřejnoprávní povaha zásahu do vlastnického práva, nikoliv však právní povaha vlastnického práva samotného. Napadá-li žalobce rozhodnutí o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, není předmětem soudního řízení sama otázka vlastnického práva (není zde tedy spor o vlastnické právo), nýbrž jeho předmětem je přezkum rozhodnutí o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva. Právě tento právní titul, a nikoliv vlastnické právo samotné, je věcí ve smyslu § 7 o. s. ř. a jeho povaha je určující pro stanovení civilní nebo správní soudní pravomoci.

K posouzení soukromoprávního či veřejnoprávního charakteru samotného výroku o vyvlastnění či o zřízení věcného břemene se nabízejí různé teorie. Použití mocenské teorie vede k závěru o veřejnoprávní povaze tohoto institutu: stát, jednajícím stavebním úřadem jakožto svou organizační složkou, jako nositel veřejné moci jednostranně a autoritativně rozhoduje o vyvlastnění nebo o zřízení věcného břemene. Stejně tak je tomu z pohledu organické teorie, neboť stát jako jeden z účastníků právního vztahu zde vystupuje nikoliv nezávisle na svém charakteru veřejného svazu (jako by tomu bylo např. v rámci koupě nemovitosti či zřízení věcného břemene dohodou), ale právě z důvodu svého charakteru veřejného svazu, tedy jako nositel pravomoci.

Nejspolehlivější je rozlišování soukromého a veřejného práva v závislosti na uplatňující se metodě právního regulování: ta vyjadřuje povahu a míru účasti subjektů právního vztahu na formování jeho obsahu. Soukromoprávní metoda právní regulace je zpravidla metodou rovnosti (srov. § 2 odst. 2 občanského zákoníku): žádný účastník soukromoprávního vztahu nemůže druhému účastníku jednostranně ukládat povinnosti, ale ani na něj jednostranně převádět práva; povaha a míra účasti subjektů soukromoprávních vztahů na vzniku a rozvíjení tohoto vztahu a na formování jeho obsahu je tedy stejná. Veřejnoprávní metoda právní regulace je naopak vertikální: jeden ze subjektů právního vztahu vystupuje jako nositel veřejné moci a může jednostranně ukládat povinnosti druhému účastníku právního vztahu, mnohdy nejen bez jeho vůle, ale i proti jeho vůli; povaha a míra účasti subjektů právního vztahu na jeho vzniku, rozvíjení a formování jeho obsahu je tedy zcela odlišná.

Při rozhodování o nuceném omezení vlastnického práva se uplatňuje veřejnoprávní metoda právní regulace. Subjekty právního vztahu v tomto případě nejsou povinný a oprávněný z věcného břemene, ale toliko povinný na straně jedné a stát reprezentovaný stavebním úřadem na straně druhé. Povinný a stavební úřad nevstupují do tohoto právního vztahu v rovném postavení dobrovolně na základě oboustranně shodné vůle směřující k založení tohoto vztahu. Stavební úřad jako nositel veřejné moci svou vůlí jednostranně vnucuje povinnému: sám správním aktem založí právní vztah a stanoví jeho obsah, tj. rozhodne o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, přičemž vůle povinného je zde nerozhodná a jeho případný nesouhlas s takovým rozhodnutím je irrelevantní. Povaha účasti subjektů právního vztahu na jeho vzniku a na stanovení jeho obsahu je tedy podstatně rozdílná. Rozhodnutí správního orgánu o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene (stejně jako rozhodnutí o vyvlastnění) je z těchto příčin veřejnoprávní záležitostí, a proto přezkum těchto rozhodnutí náleží správním soudům.

Jelikož tedy rozhodnutí o zřízení věcného břemene není rozhodnutím ve věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů, zvláštní senát vyslovil, že rozhodnout o věci přísluší soudu ve správním soudnictví. Ke shodným závěrům dospěl zvláštní senát již v usnesení ze dne 5. května 2005, čj. Konf 81/2004-12, publikovaném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod poř. č. 676/2005.

Zvláštní senát zruší v souladu s § 5 odst. 3 zákona č. 131/2002 Sb. rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. Dalším výrokem proto zvláštní senát zrušil usnesení Krajského soudu v Plzni, které odporuje výroku, jímž byla pravomoc určena.

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále bude tedy Krajský soud v Plzni pokračovat v původním řízení o podané žalobě.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 19. června 2006

JUDr. Michal Mazanec
předseda zvláštního senátu